

KRITIK.

- ❶ Jan Håfströms parad med mumier längst in i utställningen.
- ❷ Del av den "Den osynliga mannen".
- ❸ "Terra Incognita".
- ❹ Ur serien "Grammaticus".

En personlig förklädnad och fiktion

Den svenske konstnären Jan Håfström uppmärksammas med en stor retrospektiv i Norge. Här klarnar sambanden mellan äldre och nya verk i konstnärens bilduniversum.

Konst

Jan Håfström. "M/S Siddharth Enterprises"

Bomuldsfabriken Kunsthall, Arendal, Norge. Visas t o m 21/8

Jan Håfström är en av våra mest personliga konstnärer. Trots alla yttre referenser – från Joseph Conrads roman "Mörkets hjärta" till seriehjärten Fantomen – är anslaget i Håfströms konst riktat in mot honom själv. Men självreflektionen uppträder under förklädnad och anspelningarna på den egna personen är endast indirekta. Grundtonen i verken är dock genomgående Håfströmsk. Vi känner omedelbart igen den torra, patinerade ytan.

Under sommaren finns möjligheten att fördjupa sig i Håfströms konst, och i sambandet mellan tidiga och sena verk. Konsthallen Bomuldsfabriken, i den idylliska kuststaden Arendal söder om Oslo, visar en stor Håfströmutställning. Tonvikten ligger på temat Mr Walker, Fantomens alias, men speglar genom verk från andra perioder.

Utställningen inleds med den mäktiga vägginstallationen "Paradise Lost" (2010), där ett trettiotal figursågade bilder och textskyltar bildar en fascinerande fresk över referenserna som Håfström knutit till sitt projekt. Den avslutas med en helt ny parad av stående mumier,

aningen större än människostorlek, som hotfullt uppenbarar sig längst in i rummen. De platta träskivorna är färggrant randiga på framsidan och blodröda på baksidan. Några som redan har anslutit sig till deras skara är placerade i en egyptisk vagn – popbandet Viola Beach som störtade från bron i Södertälje.

Titeln "M/S Siddharth Enterprises" kommer från Ingela Lind, författare och konstkritiker i DN, som har skrivit en lång och vindlande text i katalogen. Egentligen är det namnet på en madrassaffär i Indien men blir en passande rubrik för Håfströms äventyrsresa.

I texten söker Lind efter andra ingångar än Håfströms egna, men medger samtidigt att det är ett svårt uppdrag. Hon konstaterar att Håfström inte bara gjort alla konstverk, utan också "står för alla klassifikationerna samt själv agerar guide och kritiker". Linds text är en lockande mix av

intervju, personhistoria och syntes av konstnärskapet. Det är läsvärt och välskrivet, men vi kommer egentligen inte särskilt mycket närmare en förklaring av Håfströms påtagliga behov av självregissering.

Den välgjorda hängningen i de sekelgamla fabrikslokalerna gör att jag plötsligt inser varifrån de tunga svarta ramarna runt Walkers målningarna kommer. Här visas de bredvid verk ur serien "Grammaticus", målade strax före Walkers genombrott. Dessa väldiga kvadratiska objekt har ju samma tjocka ram!

Walkers hemlighetsfulla gestalt blev genom rockens klassiska skärning en symbol för pappan, och flickvännen Diana en bild av mamman.

Oavsett motivet blir ramen en nödvändig markering av bildens gränser, och blandningen av figurativ och abstraktion i utställningen känns helt självklar. I målningen "Terra Incognita" (2015) sammanför Håfström dessutom de båda stilarna till en enda schematisk bild, en närmast pedagogisk kombination av karta och kropp.

Runt millennieskiftet, när Walker gjorde entré på scenen, iklädde Håfström sig Fantomens maskerade alter ego. En glädkande figur som står utanför och tittar in. Samtidigt blev ett självbiografiskt innehåll mer uppenbart, och Håfströms utlagda spår ledde våra blickar mot familjen. Walkers hemlighetsfulla gestalt blev genom rockens klassiska skärning en symbol för pappan, och flickvännen Diana en bild av mamman. Relationen mellan man och kvinna steg fram som en ny motifsfär. Barnsteckningarna blev plötsligt upplyfta som råmaterial till den vuxne konstnärens

målningar. Allt enligt Håfströms personliga fiktion.

"The Making of a prophet" är ett nytt verk i flera delar. Det innehåller två målningar med collage av flanellografbilder från äldre tiders söndagsskolor, ett primitivt krucifix i mitten och flera ytterligare collage på en hylla undertill.

I målningarna intar Jesus ett antal positioner och övar in gester som passar hans profetiska position. Hans vita klädnad upprepas tills den liknar en uniform. Nog påminner den om en målarröck? Och visst kan bilderna i sammanhanget läsas som en mall över en konstnärs rörelsemönster? I utställningen hänger verket strax intill barnstämningarna. Det är en helt logisk placering.

Magnus Bons
konst@dn.se

Magnus Bons är konstkritiker och redaktör för Konsten.net

TEMAN I HÅFSTRÖMS KONST

Handen

Det skulle vara möjligt att göra en hel utställning enbart kring hur Håfström använder detta motiv. Det uppträder redan i barnsteckningarna. Ständigt återkommer närbilder av handen som pekar eller håller fram utvalda föremål för betraktaren. Handen är en budbärare som överlämnar avgörande meddelanden.

Dödskallen

Skallarnas blickar är överallt. Blinda påminnelser om vårt ofrånkomliga öde. I skissmaterialet till Walker ingår en Kristus-ikon som brutalt försetts med svarta ögonhål. Det är både en skyddande förklädnad och bottenlösa gruvschakt. Håfströms dödskallar erbjuder en hemlig förbindelse mellan livet och döden.

Rutmönstret

En grundfigur i Håfströms konstnärskap. Dels ett tekniskt hjälpmedel för att enkelt förstora motivet. Dels ett modernistiskt raster. Genom rutmönstret ansluter Håfström till såväl arkeologiska mätningar som Torsten Anderssons målningar av tygskulpturer. Mönstret är invävt i Walkers rock.